Мавзу: “Ўзбекистонда ФВВлигини ташкил этилиши ва ФВларда уларнинг олдини олиш ва ҳаракат қилиш давлат тизимлари (ФВДТ) тўғрисида ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг моҳияти”

- **Режа:**

ФВларга оид меъёрий ҳужжатлар
ФВДТнинг ФВларни бартараф этиш куч ва воситалари;
ФВДТнинг ФВларда куч ва воситаларидан фойдаланиш тартиби.

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 4 мартдаги “Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда Вазиятлар вазирлигини ташкил этиш тўғрисида”ги ПФ-1378-сонли Фармони ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 1996 йил 11 апрелдаги “Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда Вазиятлар вазирлигининг фаолиятини ташкил этиш масалалари тўғрисида”ги №143 қарори билан
- Ўзбекистон Республикаси Фавкулодда Вазиятлар вазирлиги ташкил этилди ва вазирлик олдига қўйиладиган асосий масалалар белгилаб олинди.
- Бунда ФВВ кучлари, воситалари ва маблағлари белгиланди ва ФВВ тўғридан тўғри ва тезкор бўйсинадиган тузилмалар белгиланди.

ФВларга тегишли меъёрий хужжатлар

1. ЎзР Президентининг 1996 йил 4 мартдаги “ЎзР ФВлар вазирлигини ташкил этиш тўғрисида”ги ПФ-1378-сонли Фармони.
2. ЎзР ВМ-сининг 1996 йил 11 апрелдаги “ЎзР ФВлар вазирлигининг фаолиятини ташкил этиш масалалари тўғрисида”ги 143-сонли Қарори
3. ЎзР ВМ-сининг 1997 йил 23 декабрдаги “ЎзР ФВлар, уларнинг олдини олиш ва ҳаракат қилиш давлат тизими тўғрисида”ги 558-сонли қарори
4. ЎзР ВМ-сининг 1998 йил 27 октябрдаги “Табиий, техноген ва экологик тусдаги фавқулодда вазиятларни таснифи тўғрисида”ги 455-сонли Қарори.
5. ЎзР ВМ-сининг 1998 йил 7 октябрдаги “ЎзР аҳолисини ФВлардан муҳофаза қилишга тайёрлаш тартиби тўғрисида”ги 427-сонли Қарори
6. ЎзР ВМ-си қарори 1996 й 18-январдаги “Одамлар ва ҳайвонларнинг қутириши касаллигига қарши курашни кучайтириш чора тадбирлари тўғрисида ”

- Ўзбекистон Республиксида аҳоли ва ҳудудларни хавфсизлигини таъминлаш борасида асосий муаммоларни ҳал этиш, давлат бошқарув органларини фавқулодда вазиятларда ҳаракат қилишни мувофиқлаштириш мақсадида **Вазирлар Махкамасининг 2011 йил 24 августдаги 242-сонли қарори**га биноан Ўзбекистон Республикаси фавқулодда вазиятларда уларни олдини олиш ва ҳаракатлар қилиш **давлат тизими** (ФВДТ) тузилди.
- ***Давлат тизимининг асосий мақсади*** бошқариш органларини, Республика ва маҳаллий бошқарув, корхона,ташқилот, идораларни куч ва воситаларни бирлаштиради ва аҳолини, ҳудудларни **фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш, фавқулодда вазиятларни содир бўлишини олдини олиш ва оқибатларини тугатиш** масалаларини ҳал этишга асосланган

- Давлат тизими 14 та ҳудудий, 22 та функционал ва 1 та ахборот-бошқарув қуйи тизимларидан иборат.
- Давлат тизими 3 даражада фаолият кўрсатади, булар Республика, маҳаллий ва объект даражаларидир.
- Қайд этилган ҳар бир даражаларда бўлиши шарт бўлган бешта бўғинлар мавжуд.
- Жумладан, хар бир даража таркибида раҳбар органлар, кундалик бошқарув органлари, фавқулодда вазият оқибатларини тугатиш куч ва воситалари, фавқулодда вазиятни бартараф этишда зарур бўладиган молиявий ва моддий ресурслар захираси ҳамда ахборот, алоқа ва маълумотлар билан таъминлаш тизимидан иборатдир

ФВДТнинг ахборот-бошкарув тузилмаси куйидагиларни уз ичига олади:

- ФВВнинг танг вазиятларни бошкариш маркази;
- ФВДТ худудий ва функционал куйи тизимларининг ахборот-тахлил марказлари;
- атроф табиий мухит ва юкори даражада хавфли объектлар холатини кузатиш ва назорат килиш органларининг ахборот марказлари;
- турғун бошкарув пунктлари;
- фавкулодда вазиятларни бартараф этиш куч ва воситаларини бошкариш- нинг харакатланувчи пунктлари;
- ФВДТнинг худудий ва функционал куйи тизимларининг навбатчилик- диспетчерлик хизматлари;
- алока ва ахборот узатиш воситалари, шу жумладан бошкариш ва ахбо рот билан таъминлашнинг автоматлаштирилган тизими.

- ***ФВДТ (фавқулодда вазиятлар давлат тизими) ўз иш фаолиятини 3 та режимда олиб боради.***
- . **Кундалик фаолияти режими** меёрдаги ишлаб чикариш саноат, радиацион , кимёвий, биологик (бактериологик), сейсмик ва гидрометеорогик вазиятда, эпидемиялар, эпизоотиялар ва эпифитотиялар бўлмаганда.
- 2. **Юқори тайёргарлик режими** ишлаб чикариш саноат, радиацион , кимёвий, биологик (бактериологик), сейсмик ва гидрометеорогик вазият ёмонлашганда, факулодда вазиятлар юзга келиши мумкинлиги тўғрисида прогноз олинади
- 3. **Фавқулодда режим** фавқулодда вазиятлар юзга келганда ва факулодда вазиятлар даврида.

- **Кундалик фаолияти режимида**
- атроф табиий мухит аҳолини, кучли хвфли объектлар ва уларга ёндош худудлардаги вазиятларни кузатиш ва назорат килиш амалга ошириш;
- фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш, ахолихавфсизлиги ва мухофазасини таъминлаш, етказиш мумкун бўлган зарар ва зиёнини қисқартириш бўйича, шунунгдек фақулодда вазиятларда саноатобъектлари ва саноат тармоқларининг фаолият қўрсаткичнинг барқарорлигини ошириш бўйича мақсадли ва илмий техник дастурлар ҳамда чора тадбирларни режалаштириш ва бажариш;

- **Кундалик фаолияти режимида**
- фавқулодда вазиятлар бўйича бошқарув органлари, кучлар ва воситаларни фақулодда вазиятлар чоғидаги харакатларга тайёрлаши такомиллаштириш, ахолини фақулодда вазиятлар чоғида муҳофаза килишга ўргатишни ташкил этиш;
- \- фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этиш учун молиявий ва моддий ресурслар захирасини яратиш ва тўлдириш;
- \- суғуртанинг мақсадли бўлишини амалга ошириш

Юқори тайёргарлик режимида

фавқулодда вазиятлар юзга келиши хавфи тўғрисида бошқарув органларига хабар бериш ва ахолини хабардор килиш;

- фақулодда вазиятлар бўича тегишли бошкарув органларнинг ФВДТ куйи тизимлари ва буғунлари фаолиятига рахбарликни ўзларига олиши, зарур холларда вазиятнинг ёмонланиши сабабларини аниқлаш учун офат юз бериши мумкун бўлган районларда тезкор гурухларни ташкил этиш;
- ФВДТ раҳбарлар таркибининг доимий дислокация пунктларида кеча кундуз навбвтчилигини жорий этиш;
- Вилоятлар , туманлар фақулодда вазиятлар бўйича бошкармалар (бўлинмалар)нинг тезкор навбатчи хизматларни ҳамда вазирликлар, идоралар ва объектларнинг навбатчи диспетчерик хизматларини кучайтириш;

Атроф тибий мухитнин аҳволи, кучли хавфли объектлар ва улуарга ёндош бўлганхудулардаги вазиятни кузатиш ва назорат килишни кучайтириш, фақулодда вазиятниларнинг юзга келиш эхтимолларини, уларнинг кўламалари ва мухитни мухофаза килиш, шунингдек объектлар ва иктисодиёт тармокларинингбаркарор фаолият кўрсатишини таъминлаш чора тадбирларни кўриш;

Кучлар ва воситаларни таёр холатга келтирш,уларни харакат режаларини аниклаштириш ҳамда зарур бўлганда мўжалланиётган фавкулодда вазиятхудудига йўналтириш

- **Фавқулодда режим:**
- фавқулодда вазиятлар юзга келганлиги тўғрисида бошкарув органларига хабар бериш ва ахолини хабардор қилиш;
- тезкор гурухларни фавкулодда взият худудида йўналтириш;
- - ахолини мухофаза килишни ташкил этиш;
- фавқулодда вазиятлар бартараф этишниташкил килиш;
- фавқулодда вазиятлар зоналарини белгилаш;
- санoат тармоклари ва объектларнинг баркарор фаолият кўрсатишини таъминлаш, зараркўрган ахолининг ҳаётий фаолиятни таъминлаш ишларини биринчи навбатдаташкил этиш;
- фавқулодда вазият худуддаги атроф табиий мухитининг холати,авария объектларива уларга чегарадош худудлардаги вазиятни узлуксиз назораткилишни амалга ошириш.

Давлат тизимининг бундай фаолият кўрсатиш режимларига кўрсатма бериш ҳуқуқи **Республика президенти, Фуқаро муҳофазаси бошлиқлари (Ўзбекистон Республикаси бош вазири, Қорақалпоғистон Вазирлар махкамаси раиси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар ҳокимлари) ваколатига киради.**

ФВлар вазирлигига бўйсинувчи республика ихтисослаштирилган тузилмалари;

тўғридан-тўғри бўйсинувчи

тезкор бўйсинувчи

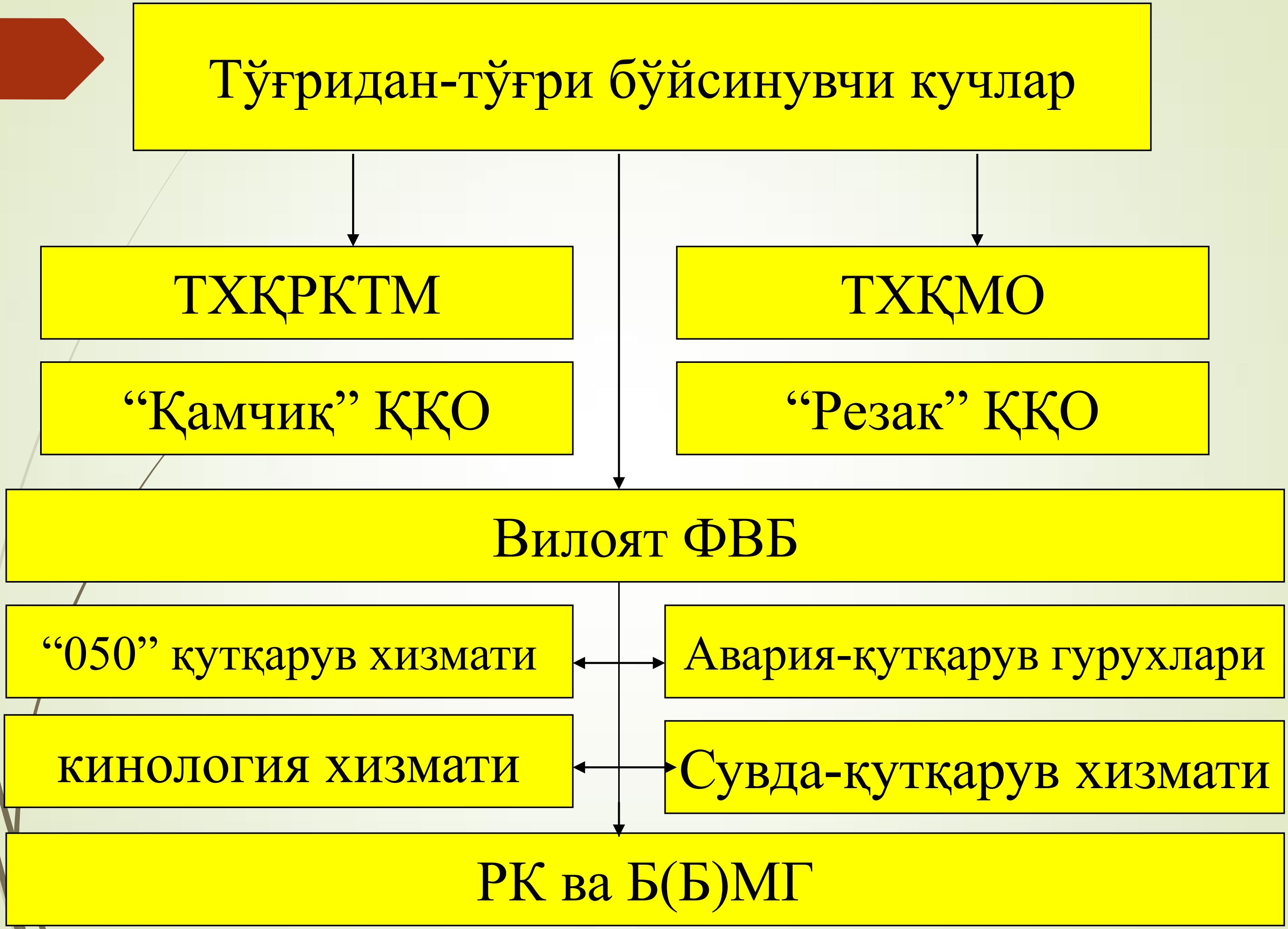
Тўғридан-тўғри бўйсинувчи кучлар
ТХҚРКТМ
ТХҚМО
“Қамчик” ҚҚО
“Резак” ҚҚО
Вилоят ФВБ
“050” кутқарув хизмати
Авария-кутқарув гурухлари
кинология хизмати
Сувда-кутқарув хизмати
РК ва Б(Б)МГ

Фавқулодда вазиятлар вазирлигига тезкор бўйсинувчи республика ихтисослаштирилган тузилмалари

Ўзбекистон ҳаво йўллари" МАК

"Ўзбекистон темир йўллари"

Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазирлиги

Республика шошилинч тиббий ёрдам илмий маркази

Қизил ярим ой жамияти ва кўнгиллилар отряди

"Ўзавтойўл" ДАК

Тошшаҳарйўловчитранс" уюшмаси автосанитария отряди

Ў.Р Мудофаа Вазирлигини махсус ихтисослаштирилган батальони

"Ватанпарвар" Мудофаага кўмаклашувчи ташкилот

Ўз Р ААА

Фавқулодда вазиятларни тугатиш учун маблағлар

ЎР ВМнинг фавқулодда вазиятларни бартараф этишга заҳирадаги молиявий жамғармаси ва фавқулодда вазиятларни тугатиш чоғида биринчи навбатдаги ишларни амалга ошириш учун давлат заҳираси таркибида ҳисобидан йиғиладиган моддий ресурслар заҳиралари

Республика бюджети маблағлари ҳисобидан

Идоравий молиявий ва моддий ресурслар заҳираси

Вазирликлар ва идоралар маблағлари ҳисобидан

Фавқулодда вазиятларни тугатиш учун маблағлар

Маҳаллий ҳокимият органларининг молиявий ва моддий ресурслари захираси

Маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан

Объектларнинг молиявий ва моддий ресурслар захираси

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг ўз маблағлари ҳисобидан

Қизил Ярим ой Жамиятининг стихияли офатлардан зарар кўрган аҳолига ёрдам кўрсатиш учун биринчи навбатда зарур бўлган товарлар омборлари ва захиралари тизимлари

Фавқулодда вазиятларни тугатиш учун маблағлар

- Республика
- Давлат
- Махаллий
- Вазирлик ва идоралар
- Объектлар
- Жамоат ташкилотлари

- Кимёвий
- Алоќа
- Мухандислик
- Ёнѓин
- Таъминот хизмати
- Тиббий

ХУЛОСА:

Давлат тизимининг меъёрий – ҳуқуқий жиҳатдан фаолият кўрсатиш конституция, қонунлар, Олий мажлис қарорлари, Республика Президенти фармонлари, кўрстмалари, Вазирлар махкамасининг қарорларига асосланган.

Республикамиз ҳудудида содир бўлиши бўлиши мумкин бўлган турли хусусиятли фавқулодда вазиятларни олдини олиш ва зарар келтирувчи омилларни имкон даражасида камайтириш чора тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалиётга қўллаш ниҳоятда муҳимдир. Бундай чора-тадбирларни амалга ошириш эса асосан барча ҳудудий ва функционал қуйи тизимларни тайёргарлик даражаси, куч ва воситалар билан тўлиқ таъминлашига ва ўзаро якдиллик билан ҳамкорлик қилишга боғлиқ.

АДАБИЁТЛАР

1.A. Mark, P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Bernan Press. Germaniya, 2007

2. Нигматов И. ва бошқалар. Фавқулодда вазиятлар ва фуқаро муҳофазаси. Тошкент. 2011й.

3. Нурхўжаев А.К. Юнусов М.Ю. ва бошқалар. Фавқулодда вазиятлар ва муҳофаза тадбирлари

4. Ўзбекистон Республикасининг “Ахолини ва худудларни табиий хамда техноген ҳусусиятли фавқулодда вазиятлардан муҳофаза қилиш тўғрисида”ги Қонуни, 20 август 1999 йил.

5. Ўзбекистон Республикасининг “Фуқаро мухофазаси тўғрисида”ги Қонуни, 26 май 2000 йил.

6. Ўзбекистон Республикасининг “Қутқарув хизмати ва қутқарувчи мақоми тўғрисида”ги Қонуни, 26 декабр 2008 йил.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 11 апрел 143-сонли "Ўзбекистон Республикаси ФВВ лиги Фаолиятини ташкил этиш масалалари тўғрисида"ги Қарори.

8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 24 август 242-сонли "Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятларда уларнинг олдини олиш ва ҳаракат қилиш Давлат тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида"ги Қарори.

9. Фавқулодда вазиятлар Вазирининг 2000 йил 20 март 23-сонли "Ўзбекистон Республикаси Давлат Сувда қутқарув хизмати тўғрисидаги Муваққат Низомини кучга киритиш хақида"ги буйруғи.

10. Ш.Мирзиёев. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. Тошкент: "Ўзбекистон", 2017., 592 б.

11. Ш.Мирзиёев. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017.-488 б.
12. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. –Т.: “Ўзбекистон”, 2008.
13. Юнусов М.Ю. Икромов Э.Ж. Фуқаро муҳофазаси - доимий зарурат. Тошкент, 2002.
14. Николаев Н.С., Дмитриев И.М. и др. Гражданская оборона на объектах агропромышленного комплекса. М.: Агропромиздат, 1990.
15. Галимова Л.Г. Эвакуация населения при угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций. Тошкент. 2007.